Paper - V

Unit - 2 **ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ଐତିହାସିକ ବିବର୍ତ୍ତନ**

ଲିପି ହେଉଛି ଭାଷାର ପ୍ରକାଶର ଏକ ଦୃଶ୍ୟକ ସାଙ୍କେତିକ ରୂପ । ଭାଷାକୁ ଦୃଶ୍ୟ ରୂପ ଦେବା ହେଉଛି ଲିପିର କାର୍ଯ୍ୟ । ଲିପି ମଣିଷ ସଂସ୍କୃତିରେ ବିଶେଷ ଗଠନରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଆଦିମ କାଳରୁ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ଉପୁଜୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଭାବ; ଅନୁଭବ, ଚିନ୍ତା, ଇଚ୍ଛା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତିକୁ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଲିଖିତ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ଯେଉଁସବୁ ସଙ୍କେତର ବ୍ୟବହାର କରିଯାଏ ତାହାକୁ ଲିପି କୁହାଯାଏ ।

'ଲିପି' ର ଅଭିଧାନ ହେଉଛି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷର । ଭାଷାକୁ ନେଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭାଷାର ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ପୁଣି ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ରହିଛି ନିଜସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ବା ଲିପିମାଳା । ଏଣୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ 'ଲିପି' ର ଯଥାର୍ଥରେ ଭାଷାକୁ ଚିହ୍ନାଇ ଥାଏ । ମାନବ ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅଗ୍ରଗତିରେ ଲିପି ଏକ ପ୍ରଧାନ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଲିପିର ବର୍ତ୍ତନୀ ପ୍ରାଚୀନ ହେଉଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ ।

ଖ୍ରୀ:ପୂ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଲିପି ବ୍ୟବହାର ଅଧିବାସୀମାନେ ଯେଉଁ ଲିପି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ତାହା ହେଉଛି ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି । ପଣ୍ଡିତଙ୍କ

ମଧ୍ୟରୁ ବୈଦିକ ଲିପି ସମ୍ଭବତଃ ଆସିଅଛି ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି । ଏହି ଲିପିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆସେ ଅନୁଭବ ହେଉନାହିଁ । ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ୨୮୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଲିପିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ 'ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି' ହିଁ ଆଜିକୁ ପ୍ରଥମ ଲିପି । ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଭାରତରେ ଲିଖିତ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହୃତ ଲିପି ହେଲା ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି । ପାଣିନିଙ୍କ 'ଅଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟୀ', ପତଞ୍ଜଳିଙ୍କ 'ମହାଭାଷ୍ୟ' ଆଦିରେ ଏହି ଲିପି ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିଲା ।

ଭାରତୀୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଭାବିତ 'ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି' ହେଉଛି ଦେବ ଲିପି । ଅର୍ଥାତ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖରୁ (ବେଦ)ର ଉତ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ଲିପି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନିଶ୍ଚୟ କହେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ଆଧୁନିକ ଭାଷା ସମୂହ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହୃତ ଲିପିର ମୂଳ ହେଉଛି ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଲିପି ପରି ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ମଧ୍ୟ 'ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି'ରୁ କ୍ରମ ବିବର୍ତ୍ତିତ ଆକାରରେ ଉଦ୍ଭାବିତ ହୋଇଛି ।

'ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି'ର ବିକାଶ ସ୍ତରର ବିଭାଜନ କରନ୍ତି

୧ - ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି
୨ - କୁଶାଣ କାଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି,
୩ - ଗୁପ୍ତ କାଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି ।
୪ - କୁଟିଳ ଲିପି,
୫ - ନାଗରୀ ଲିପି,
୬ - ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି,
୭ - ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ।

ଲିପିର ପରିଚୟ

୧- ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପି – ଏହାର ସମୟକାଳ ଖ୍ରୀ:ପୂ ୪ର୍ଥ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଖ୍ରୀ:ପୂ ୨ୟ ଶତାବ୍ଦୀ । ଖ୍ରୀ:ପୂ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଅଶୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖୋଦାଇତ ପଥର ଓ ଶିଳାରେ ଧର୍ମାନୁଶାସନ ଗୁଡିକରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ଲିପି ହେଉଛି ପ୍ରାଚୀନତମ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପି । ଏହି ଲିପି ମୌର୍ଯ୍ୟ ଶାସନ କାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଏହି ଲିପିରେ ଅକ୍ଷର ଗୁଡିକ ଉପରେ ଚିହ୍ନ ଯୋଗ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ନ ଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏଥିରେ ଚିହ୍ନ ମାନ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା । ଏଥିରେ କି ଲିପିକାରମାନଙ୍କ ଶୈଳୀ ଓ ରୁଚିଅନୁଯାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଲିପିକୁ ବକ୍ରତା ଦାନ କରି ଲେଖୁଥିବାରୁ କ୍ରମଶଃ ଏହାର ପୂର୍ବ ରୂପରେ କିଛିଟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସି ଯାଇଥିଲା ।

୨- କୁଶାଣକାଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପି — ଏହାର ସମୟ ଖ୍ରୀ:ପୂ ୧ମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀ । ଏହି ଲିପି ମୁଖ୍ୟତଃ କୁଶାଣମାନଙ୍କ ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଖାରବେଳଙ୍କ ହାତୀଗୁମ୍ଫା ଶିଳାଲେଖର ଲିପିକୁ କେତେକ ଲୋକ କୁଶାଣକାଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପି ବୋଲି ମତ ଦିଅନ୍ତି । ପୂର୍ବର ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପିର ଶିରୋରେଖା ବର୍ଜିତ ଥାଏ । ବ୍ୟଞ୍ଜନର କୋଣାକାରରୁ କ୍ରମଶଃ ଗୋଲ ରୂପ ଚିହ୍ନମାନ ବା ବକ୍ରରେଖା ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା ।

୩- ଗୁପ୍ତଲିପି - ଏହାର ସମୟ ୪ର୍ଥ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ୬ଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପିର ବିକଶିତ ରୂପ ଗୁପ୍ତଲିପି ନାମରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା ।

ସାଠରୁ ଏଂଶବ୍ଦୁ ରାଜାଙ୍କ ତାମ୍ରଶାସନ ଓ ଶିଳାଲେଖ। ବୁଦ୍ଧିଜୟ ଦେବଙ୍କ ତାମ୍ରଶାସନରେ ଏହି ଲିପି ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ଲିପିର ଲିଖିତ ଘ, ଗ, ଣ, ଥ, ଦ, ଏବଂ ଣ ଆଦି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ସହିତ ସମାନ।

୪ - କୁଟିଳ ଲିପି — ଏହାକୁ ସିଦ୍ଧମାତୃକା କିମ୍ବା ଲିପି ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ। ଏହାର ସମୟକାଳ ନବମଶତାବ୍ଦୀରୁ ୧୧ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ସିଦ୍ଧମାତୃକା ନାମରେ ପୂର୍ବରୁ ଥିବାରୁ ଏହି ଲିପିର ପ୍ରଚଳନ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥାଏ। ଏହି ଲିପିମାଳାକୁ କାର୍ତ୍ତିକ ନାଗରିକ, ଆଦ୍ୟକ ନାଗରିକ, ସୂକ୍ଷ୍ମକୋଣୀ, କୁଟିଳ ଅକ୍ଷର, ସିଦ୍ଧମାତୃକା ଲିପି କୁହାଯାଏ। ଏହି ଲିପିର ନିଦର୍ଶନ ଶୈଳୋଦ୍ଭବ- ଭଞ୍ଜ ଓ ସୋମବଂଶୀ ବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କର ଅଭିଲେଖ ତାମ୍ରଶାସନରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏହି ଲିପି କ୍ରମଶଃ ଅକ୍ଷରକୁ କୁଟିଳ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା।

୫ - ନାଗରୀ ଲିପି — ଏହାର ସମୟ ୧୧ଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ୧୪ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଏହି ଲିପିରେ ଉତ୍ତର ଭାରତୀୟ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତୀୟ ଲିପିର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା। ଏହି ଲିପିର ପ୍ରମାଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଶିଳାଲେଖ ବଜ୍ରହସ୍ତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଗଙ୍ଗବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ତାମ୍ରଶାସନରୁ। ଏହି ଲିପିମାଳାର ଆକୃତି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳା ସହିତ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମାନ ପ୍ରାୟ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ।

୬ - ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି — ଏହାର ସମୟ ୧୪ଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ୧୭ଶ ଶତାବ୍ଦୀ। ଏହି ଲିପିର ନିଦର୍ଶନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଏବଂ କାଳକାଳର ଗୋପେନ୍ଦ୍ରର

ମନ୍ଦିରରେ ଆବିଷ୍କୃତ ଅନନ୍ତଦେବଙ୍କ ଶିଳାଲେଖ ; ଏହାପରେ ଭିତରେ ମନ୍ଦିରରୁ ଚତୁର୍ଥ ନରସିଂହ ଦେବଙ୍କ ସ୍ମୃତିଲେଖ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ଜୟ ବିଜୟ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆବିଷ୍କୃତ କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଓ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ଅଭିଲେଖ ଶିଳାଲେଖ ମିଳିଥାଏ । ଏହି ଲିପିର ସଂକେତ ମିଳେ ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ମହାଭାରତ, ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ 'ଦାଣ୍ଡି ରାମାୟଣ' ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଭାଗବତ ପୋଥିମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ବିଶେଷ କରି ପୋଥିଲେଖନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏହି ଲିପିର ବ୍ୟବହାର ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ ।

୭- ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି — ଐତିହାସିକ କ୍ରମବିକାଶ ଧାରାରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ୧୭ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବିକଶିତ ହୋଇ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଅକ୍ଷରମାନ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲାକୃତି ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି । ଏହାର ଆକାର ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ସୁନ୍ଦର ଓ ବର୍ତ୍ତୁଳ । ଲିପିର ଲିଖନ ଗତ ଶୈଳୀକୁ ନେଇ ଦୁଇଟି ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଯଥା କରଣୀ ଲିପି ଓ ମୁଦ୍ରଣ ଉପଯୋଗୀ ଲିପି ।

କରଣୀ ଲିପି — ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ପ୍ରାଥମିକ ତଥା ପ୍ରାଚୀନ ଲିଖନ ରୂପ ହେଉଛି କରଣୀ ଲିପି । ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ବିକାଶ ଧାରାରେ ଏହାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି । ଏହା ଏକ ପ୍ରାଚୀନତମ

ଆଜିଠି । ଜମିଦାରଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଥିଲା, ଜମିଦାର ମାନେ ଖଜଣା ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଆଦେଶ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ଜିଲ୍ଲାର ଏଜେନ୍ସି, କଚେରୀ ଆଦାଲତ ପ୍ରଭୃତି ଚାଲୁଥିଲା. ଭୂଇଁ [illegible] ଅଧିକାଂଶରେ [illegible] । [illegible] ସମାଜରେ କେବଳ [illegible] ଅଧିକାର [illegible] ସେମାନଙ୍କୁ [illegible] । [illegible] ସେମାନେ [illegible] ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ [illegible] ଅଳ୍ପ [illegible] ।

ମୁଦ୍ରଣ ଉଦ୍ଭାବନା ଯୁଗ — ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଶା ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶାସନାଧୀନ ହେବାପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଓ [illegible] ମିଶନାରୀଙ୍କ ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଯାହାକୁ ହେଲା । କାଗଜ, କାଳି ଓ ଅକ୍ଷରର ଯୁଗ । ଏ ଯୁଗର ମିଶନାରୀ ହେଲେ [illegible] ସେମାନେ [illegible] ପ୍ରତି [illegible] ହେଲେ । [illegible] ପ୍ରଥମ [illegible] ପ୍ରକାଶନ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କଲେ । । [illegible] ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରରେ, [illegible] କମ୍ପ୍ୟୁଟର [illegible] ଯୁଗରେ ଓଡ଼ିଆ [illegible] ଜ୍ଞାନ [illegible] ଓ [illegible] ।

ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ଗଠନାତ୍ମକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ :-

ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ଅଂଶକୁ ନେଇ ଗଠିତ । ୧- ଭେଦକ ଅଂଶ । ୨- ଆଳଙ୍କାରିକ ଅଂଶ

ଭେଦକ ଅଂଶ— ନିମ୍ନଭାଗ ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ଅବସ୍ଥାନରୁ ହିଁ ତେଣୁ ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଭିନ୍ନ ଅକ୍ଷର ମୂଲ୍ୟ ପାଉଛି ।

ଆଳଙ୍କାରିକ ଅଂଶ— ଏଥିରେ ଉପରିଭାଗ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ରେଖା ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ଗଠନାତ୍ମକ ଭିନ୍ନତା ବା ସାମ୍ୟକୁ ଆଧାରରେ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଅନ୍ତର୍ଗତ ମୌଳିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକୁ ୫ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

(କ) - ଉପରିଭାଗ ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାର - ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା - ୧୩
କ, ଙ, ଚ, ଛ, ଜ, ଝ, ଢ, ଡ, ଦ, ନ, ଫ, ଲ, ହ

(ଖ) ଉପରିଭାଗ ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାର ରେଖାକୁ ମିଶିଛି - ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା - ୮
ଘ, ଞ, ଝ, ଈ, ଊ, ଭ, ର, ଋ

(ଗ) ଉପରିଭାଗ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ଓ ଦାଣ୍ଡି ଯୁକ୍ତ - ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା - ୧୨
ଖ, ଗ, ଘ, ଣ, ଧ, ପ, ଶ, ଷ, ଐ, ଯ, ଶ, ସ

(ଘ) ନିମ୍ନଭାଗ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ଓ ଦାଣ୍ଡିଯୁକ୍ତ - ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା - ୪
ଅ, ଆ, ଥ, ଧ

(ଙ) ମିଶ୍ରିତ ଅକ୍ଷର - ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା = ୯

ଏ, ଐ, ଓ, ଔ, ଉ, ଟ, ତ, ଠ, ଊ

ଏହିପରି ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ୪୬ଟି (୧୩+୮+୧୨+୪+୯) ଟି ମୌଳିକ ବର୍ଣ୍ଣ । ଏଥିରେ ଅଛି

ତିନୋଟି ଯୋଗବାହ ବର୍ଣ୍ଣ (ଂ, ଃ, ଁ) ମିଶି ସ୍ୱରମାନଙ୍କ ୪୩ ଟି ବର୍ଣ୍ଣ । ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ ସ୍ୱରମାନଙ୍କ ୪୯ ଟି ବର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ଲକ୍ଷଣ -

୧- ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣଗତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୩ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ଯଥା - ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଯୋଗବାହ ବର୍ଣ୍ଣ ।

୨ - ଧ୍ୱନିଗତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ୪୯ଟି ଧ୍ୱନି ରହିଛି ।

୩ - ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ମୌଳିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ବାଦ ଦେଲେ ମିଶ୍ରିତ ଆକାରରେ ରହିଛି ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ଯଥା - ବ୍ୟଞ୍ଜନ + ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ବ୍ୟଞ୍ଜନ + ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।

୪ - ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ୧୦ଟି ମାତ୍ରା ଓ ୫ଟି ଫଳା ରହିଛି ।

୫ - ଓଡ଼ିଆ ଲିପିଗୁଡ଼ିକ ବାମ ପାଖରୁ ଡାହାଣ ଦିଗ କ୍ରମରେ ଲେଖାଯାଇଥାଏ ।

୬ - ଓଡ଼ିଆ ଲିପିଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣାନୁସାରୀ ଅକ୍ଷର ଅଟେ । ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱୟଂ ଅକ୍ଷର ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ 'ଅ' ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅକ୍ଷର ରୂପ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ଖ୍ରୀ:ପୂ: ମଗଧ ଶତକରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସୁଦୀର୍ଘ ପରିସ୍ଥିତି ଦେଇ ଗତିକରି ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଚାରିପାଖର ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ୱରୂପ ଲାଭ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳା ସୁଗଠିତ, ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ ତଥା ଭାରତୀୟ ଲିପିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଭାରତୀୟ ଲିପି ଅଟେ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ

୧ - ଲିପିର ଆଭିଧାନିକ ଅର୍ଥ କଣ ?

୨ - ଭାରତରେ ଆବିଷ୍କୃତ ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ଲିପିର ନାମ କଣ ?

୩ - ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ କାଳ ଅନୁଯାୟୀ ଲିପି କେଉଁ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଉଛି ?

୪ - ଅଶୋକଙ୍କ ଖୋଦିତ ଅନୁଶାସନ ଗୁଡିକରେ କେଉଁ ଲିପି ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି ?

୫ - ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର କେତୋଟି ବର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି ? ସେଗୁଡିକ କଣ କଣ ?

୬ - କରଣୀ ଲିପି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

୭ - ~~[illegible]~~ କୁଟିଳ ଲିପି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

୮ - ଖାରବେଳଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି କେଉଁ ଭାବରେ ଥିଲା ?

୯ - ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଗୁଡିକ କେତୋଟି ଅଂଶକୁ ନେଇ ଗଠିତ ଓ କଣ କଣ ?

୧୦ - ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳଙ୍କ ହାତୀଗୁମ୍ଫା ଶିଳାଲେଖରେ କେଉଁ ଲିପି ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି ?

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ

୧ - ଓଡ଼ିଆ ଲିପିର ଐତିହାସିକ ବିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କର ।

୨ - ବ୍ରାହ୍ମୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓଡ଼ିଆ ଲିପି କିପରି ଆଧୁନିକ ରୂପରେ ପହଞ୍ଚିଛି, ତାର ଏକ ଐତିହାସିକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।